

Málo známý druh bičovky z Jávy *Ahaetulla Mycterizans* v teráriu

Často se v posledních letech dovážely do Evropy ve velkém množství bičovky druhu *Ahaetulla prasina* a *Ahaetulla nasuta*, převážně z Thajska a Malajsie. Ostatní zástupci tohoto rodu (osm validních druhů – Welch, 1988) se k nám prakticky nedostaly. Jedním z méně známých druhů bičovek je *A. mycterizans* Linnaeus, 1758. Tento druh není ani tak vzácný, spíše se občas dostane do Evropy v importech z Indonésie a Malajsie pod jménem *A. prasina*, která tam je s *A. mycterizans* sympatrická. Přestože se všechny čtyři druhy této oblasti (*A. prasina*, *A. mycterizans*, *A. fasciolata* a, zahrneme-li i jižní Thajsko, *A. nasuta*) dají celkem dobře rozlišit, přetrvává v systematice až dodnes značný zmatek (Savage, 1952).

Subadultní samec

Zbarvení je zelené až šedozelené, supralabialia jsou žlutá (infralabialia a hrdlo jsou bílé nebo žluté, ventrália jsou bleděmodrá nebo zelená). Ventrolaterální žlutobílý podélný pruh začíná za hlavou a pokračuje po obou stranách až k ocasu. Oko je šedooranžové. Kůže mezi šupinami je bílá s kolmými černými pruhy.

Jen dva jedinci se liší ve zbarvení. Jejich břicho je hnědočervené, supralabialia a oči jsou bílé, na rozdíl od ostatních nemají rozdělený anální štítek. Zda se dají obě varianty jednoznačně oddělit, není jasné (Hnízdo & Krug, 1997).

Počet ventrálií je 186 – 193, tedy nižší než u *A. prasina* (minimum 200), subkaudalia: 122 – 163, supralabialia: 7 – 9, praeoculare: 1, postoculária: 2, loreale: 2.

Portrét *A. mycterizans*

A. mycterizans se vyskytuje v jižní části Malajského poloostrova až k Thajsku a na Jávě (Cox, 1991). Všechny 16 jedinců z mého chovu pochází z Jávy. O eventuálním výskytu na Sumatře se v literatuře nic neuvádí (David & Vogel, 1996).

Terárium pro bičovky by mělo být spíše vysoké než hluboké, pro tři jedince stačí nádrž o rozměrech 90 x 80 x 50 cm (d, v, h). Místo rašeliny používám substrát z kokosových vláken, do kterého se dají zasázet rostliny jako například *Scindapsus* sp. nebo *Ficus bejamini*. Rostliny jsou pro chov všech druhů bičovek rozhodně nutné. Umožňují hadům přirozené chování, ale také pomáhají výrazně při udržování správného mikroklimatu v teráriu. Teplota by se měla pohybovat přes den mezi 25-30 °C, v noci může klesnout na 19-20 °C. Všechny bičovky jsou arborikolní a aktivní přes den. Vyhřívám tedy terária hlavně zářivkami (18 W), které jsou umístěny přímo uvnitř nádrže a svítí 10 hodin denně. *A. mycterizans* vyžaduje alespoň 80% vlhkost vzduchu, dobré větrání terária aje přitom nezbytné. Špatná ventilace způsobuje často penumonie a podporuje dermatomykózy a bakteriální infekce kůže, hlavně u čerstvě importovaných jedinců. Tito hadi mají většinou defekty kůže a také oslabený imunitní systém. Proto se může silně imunopresivním jedincům jednorázově aplikovat „paraimunity inducer“ (Baypamun^R, 0,5 ml/kg s.c./i.m.).

Terárium denně zavlažuji, i když většina hadů pije vodu z misky.

A. mycterizans loví v zajetí bez problémů menší ryby. Podobné chování je známé jen u *A. nasuta* (Golder, 1989). Pravděpodobně se ale živí v přírodě převážně žábami. Přesto krmím většinou násilně myšími holátkami, která všechny bičovky dobře tráví. Na rozdíl od ostatních druhů, jako například *A. prasina*, která přijímá časek v zajetí dobrovolně holata, je málo pravděpodobné, že *A. mycterizans* navykne lovu hlodavců.

Čerstvě importovaní jedinci jsou většinou silně dehydrovaní, často mají na sobě jednu nebo dokonce několik vrstev přischlé kůže, ze které se při transportu nemohli vysvléknout. Takové hady nejdříve delší dobu koupu ve vlažné vodě. Často se dá pak stará svlečka ručně odstranit. Problematické jsou přitom nekrotizované části kůže. Při odstranění nekrotózy se objevují rozsáhlé otevřené rány, které se jen velmi špatně hojí. Dalším infekcím se dá jen těžko předejít. Tato zvířata dostávají po dobu deseti dnů antibiotika, nejlépe Enrofloxacin (Baytril^R, 10mg/kg s.c.). Tento preparát se nedoporučuje pro mláďata kvůli negativnímu vlivu na růst kostí a kloubů. Alternativně aplikuji Amoxycilin (50 mg/kg s.c.). Otevřené rány po nekrotázách ošetřuji antibiotickými pudry (např. Tyrosur^R, Nebacetin^R). Přesto je prognóza špatná.

Portrét *A. prasina*

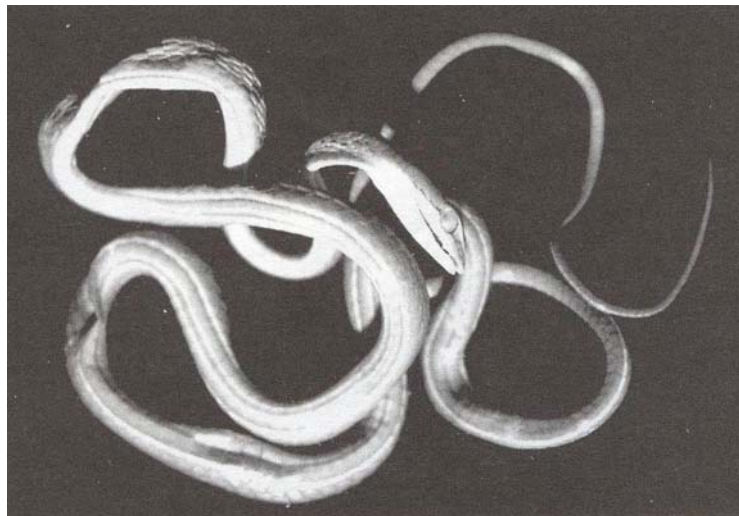
Během karantény, která trvá minimálně šest týdnů, chováme hady ve „sterilních“ teráriích, jako podklad slouží jen noviny. Dodržování absolutní hygieny a rychlé ošetření jsou hlavním předpokladem pro další chov těchto choulolistivých hadů. Bičovky jsou často nositelem různých prazitóz. Jejich patogenita je většinou relativně nízká. Nejčastější paraziti bičovek jsou zřejmě tasemnice a vrtejší parazitující převážně v podkoží hadů (Modrý, 1997). Manifestují se jako protáhlá zduření, 5-15 mm dlouhá a elastická, na rozdíl od defektů páteře

nebo abscesů. Tasemnice jsem jako plerocerkoidy (druhé vývojové stádium) nacházel především u bičovek *A. prasina*. Všechny *A. mycterizans* měli v podkoží pentastomidy (*Porocephalus*, patří k arthropodům), ale ani jednou tasemnici. Bičovky figurují v obou případech jen jako mezihostitelé (Frye, 1991), takže se dá nákaza jiných hadů vyloučit. Kromě jednoduchého chirurgického odstranění parazitů (krátká incize mezi šupiny), se proti pentastomidům doporučuje Ivermectin (Ivomec[®], 0,2 mg/kg i.p. Gabrisch & Zwart, 1995). Protože se ale tyto parazité v hadech dál nemnoží, není tento zákrok nutný. Naopak, odumřelí helminti mohou způsobovat v podkoží nebo v tělní dutině pod serózou nepříjemné záněty. Profylakticky provádím u všech hadů z odchyty terapii Fenbendazolem (Parnacur[®], 30-50 mg/kg p.o., hlavně proti různým nematodům) přes tři dny, opakování po třech týdnech. Po manuálním odstranění parazitů z podkoží se zpravidla další larvy neobjevují.

Otevřené rány pod nekrotizovanými partiemi kůže

Odchov tohoto živorodého hada se zatím nezdařil. Hlavní problém je přítom v mém chovu zřejmě nedostatek adultních samic. Jak jsem zjistil během dlouholetého chovu bičovek (především *A. prasina*), jsou samice ohledně partnerů značně vybíravé. Zatímco se

Odlišná varianta *A. mycterizans* s hnědočerveným břichem

samci pokouší pářit s jakoukoliv samicí, připouští samice jen málokterého samce ke kopulaci. K páření dochází u bičovek pouze přímo po svlékání samice.

I u ostatních druhů se odchov povede z neznámých důvodů jen výjimečně (Golder, 1989). Přes všechny problémy, které se naskytují při chovu hadů rodu *Ahaetulla*, se jedná o fascinující a atraktivní chovace. Pokud přežijí dobu karantény, jsou dokonce relativně nenároční a vydrží v zajetí dlouhá léta.

LITERATURA:

Cox, M.J., 1991: The snakes of Thailand and their husbandary. Malabar, Florida (Krieger publ. Komp.), 1-526.

David, P. & Vogel, G., 1996: Snakes of Sumatra-annotated checklist, key and biological notes. Frankfurt (Edition Chimaira): 1-264.

Deuve, J., 1970: Serpents du Laos, Paris (O.R.S.T.O.M.): 1-251

Frye, L.F., 1991: Reptile Care, Vol. 1 (t.f.h. Publ. – Inc.), Neptune City, N.Y.: 1-325

Gabrisch, K., Zwart, P., 1995: Krankheiten der Heimtiere, Schlütersche Verlagsanstalt, Hanover: 1-1000.

Golder, F., 1989: Ahaetulla nasuta (Lacepede, 1789), Haltung und Nachzucht, Salamandra 25 (2): 65-72.

Hnízdo, J., Krug, P., 1997: Drei Baumschnüfflerarten (Ahaetulla Link 1807). Haltung und Probleme, Sauria, Berlin, 19 (4): 3-12.

Modrý, D., 1997: Podkožní parazité plazů, Akvárium Terárium. 40 (10): 48-51.

Savage, J.M., 1952: Two centuries of confusion. The history of the snake name ahaetulla, Bull. Chicago Acad. Sci., Chicago 9:203-216.

Steindachner, F., 1867: Reise der oesterreichischen Fregatte Novara um die Erde. Zoologischer Teil Bd 2, Königl. Akad. Wiss. Lissabon: 1-10.

Taylor, E.H., 1965: The serpents of Thailand and adjacent waters, Univ. Kansas. Sci Bull. 45 (9): 609-1096.

Welch, K.R.G., 1988: Snakes of the orient: a checklist. – Malabar, Fl. (Krieger Publ. Co.): 1-183.

MVDr. Jan Hnízdo

***Animal Clinic
Čistovická 413/44
163 00 Praha 6
www.animalclinic.cz***

***původně zveřejněno v časopise Akvárium Terárium 42 – 2/1999, str. 47-50
(www.lon.cz)***